

Asia: VN/21436/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydenhuoltolain, vankeuslain ja tutkintavankeuslain muuttamisesta (saattohoito ja erät muut muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskevista ehdotuksista ja perusteluista

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (jatkossa VALLI ry) kiittää lähettämästänne lausuntopyynnöstä. VALLI ry kannattaa esitystä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kirjaamisesta lakiin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Tämä selkeyttää hyvinvointialueiden järjestämisvastuuta ja vahvistaa potilaiden oikeuksia sekä palvelujen yhdenvertaista saatavuutta.

Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon käytännön toteutuksessa alueelliset erot voivat edelleen säilyä, ellei kansallista ohjausta ja palveluketjujen kehittämistä vahvisteta. Lisäksi omaisten ja läheisten psykososiaalinen tuki tulee varmistaa osana hoitoprosessia.

Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon järjestämisen tulee olla tosiasiallisesti mahdollista kaikilla hyvinvointialueilla niin, että palvelujen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset katetaan riittävällä rahoituksella (ml. henkilöstö, osaamisen vahvistaminen, palveluketjujen koordinointi sekä kotiin vietävät palvelut ja saattohoitopaikat). Ympäri vuorokautisessa hoivassa henkilöstömitoituksen laskettua 0,6een on palliatiivisen ja saattohoidon aikaisen henkilöstömitoituksen lisäys resursoitava asianmukaisesti. Ilman tätä resursointia lainsäädännön tavoitteet yhdenvertaisesta saatavuudesta eivät toteudu. Tästä syystä kustannusten kattaminen on lisättävä lakiin.

Kommentit hoitopaikan valintaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista

VALLI ry kannattaa esitystä perusterveydenhuollon hoitopaikan valintavälin lyhentämistä kolmeen kuukauteen. Tämä lisää asiakkaiden valinnanvapautta ja parantaa palvelujen sovittamista elämäntilanteisiin (esim. kausiasuminen, tilapäinen oleskelu omaisten luona sekä työssä liikkuvat). Samalla on varmistettava hoidon jatkuvuus erityisesti muistisairailta ja monisairailta ikääntyneillä, jotta hoitosuhteet, tiedonkulku sekä lääkitys- ja diagnoosihistoria eivät pirstoudu. VALLI ry esittää

laadittavaksi STM:n ohjeistusta, joka varmistaa hoidon jatkuvuuden tilanteissa, joissa henkilöllä on useampi asuinpaikka.

Esityksen toimeenpanossa on huomioitava myös ikääntyneet, jotka asuvat tai oleskelevat jaksottaisesti eri omaisten luona (esim. tuen ja turvallisuuden vuoksi). Heille tulee turvata selkeä ja sujuva mahdollisuus saada tarvittavat palvelut oleskelupaikkakunnalla sekä tehdä hoitopaikan valinta ilman, että järjestämisvastuuseen ja kustannuksiin liittyvät tulkinnat johtavat palvelujen viivästymiseen tai epäämiseen. VALLI ry edellyttää, että digipalvelujen rinnalla tulee säilyttää puhelin- ja paperiasiointi täysivaltaisina vaihtoehtoina sekä tarjota digineuvontaa sitä tarvitseville. Saavutettavuuden näkökulmasta vahvaan tunnistautumiseen ja digiasiointiin liittyvän tuen tarjonta on keskeistä, jotta ikääntyneiden digitaalinen eriarvoisuus ei kasva.

Kommentit erikoissairaanhoidon hoitotakuun seurantaan koskevista ehdotuksista ja perusteluista

VALLI ry kannattaa hoitoon pääsyn seurannan ja raportoinnin tiivistämistä kuukausitasolle. Kuukausittainen tietojen julkaiseminen lisää avoimuutta ja luottamusta, tukee asiakkaiden mahdollisuutta vertailla hoitoon pääsyä sekä vahvistaa viranomaisvalvontaa ja omavalvontaa. Samalla raportoinnin tiivistäminen voi lisätä hallinnollista kuormaa; toimeenpanoon tarvitaan selkeät ohjeet ja teknisesti toimivat ratkaisut.

VALLI ry katsoo, ettei tiheä seuranta lyhennä jonoja, ellei samalla vahvisteta palvelukapasiteettia ja hoitoketjujen sujuvuutta. Lisäksi enimmäisaikojen toteutumista tulee seurata ja raportoida myös erikseen ikääntyneiden (ml. muistisairaat), monisairaiden ja paljon palveluja tarvitsevien osalta, jotta kokonaisluvut tai keskiarvot eivät peitä haavoittuvien ryhmien viiveitä.

Kommentit esityksen vaikutusarvioista

VALLI ry:n mukaan esityksen vaikutusarvioissa on huomioitu ikääntyvien ja vanhojen ihmisten näkökulma. Tämän lisäksi tulee vielä selkeämmin huomioida monisairaiden ja muistisairaiden ikääntyneiden erityistarpeet.

Mahdolliset muut kommentit

VALLI ry pitää esitystä pääosin kannatettavana. VALLI ry:ssä edistämme ikääntyvien ja vanhojen ihmisten oikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia valtakunnallisesti. Tuemme toiminnassamme ikääntyneiden teknologiavalmiuksia, moninaisuutta ja kansalaistoimintaa sekä kannustamme sukupolvien väliseen yhteistyöhön. Tuomme yhdessä jäsenyhteisöjemme kanssa kuuluviin vanhustyön ja vanhojen ihmisten äänen.

Dufva Virpi
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry